

Sygn. akt IV KO 108/22

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

SSN Piotr Mirek

w sprawie **Z. O.**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie na podstawie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r.
o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za
działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego
z wniosku pełnomocnika wnioskodawcy
o wznowienie postępowania zakończonych wyrokiem Sądu Okręgowego w
Suwałkach z dnia 14 lipca 2009 r., sygn. akt II Ko 227/08,
utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z dnia 10 listopada 2009 r., sygn. akt II AKa 155/09,

1. oddała wniosek,

**2. obciąży Z. O. kosztami sądowymi postępowania o wznowienie,
w tym wydatkami w kwocie 20 (dwudziestu) złotych.**

UZASADNIENIE

W dniu 13 grudnia 1981 r. Z. O., decyzją Komendanta Wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej w Suwałkach nr [...], został internowany do ośrodka odosobnienia za podejmowanie działań przeciwko ustrojowi socjalistycznemu, gdzie przebywał do dnia 2 stycznia 1982 r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach, wyrokiem z dnia 14 lipca 2009 r., sygn. akt II Ko 227/08, na mocy art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (dalej: ustawa lutowa) zasądził od

Skarbu Państwa na rzecz Z. O. kwotę 5000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wynikłą z wykonania decyzji Komendanta Wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej w Suwałkach nr [...] o internowaniu, z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia wyroku do dnia zapłaty.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy, wyrokiem z dnia 10 listopada 2009 r., sygn. akt II AKa 155/09, utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

W dniu 5 sierpnia 2022 r. pełnomocnik Z. O. wniósł do Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, przekazany następnie do Sądu Najwyższego według właściwości, wniosek o wznowienie postępowania sądowego, zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 14 lipca 2009 r., sygn. akt II Ko 227/08, ze względu na utratę mocy przepisu ustawy lutowej, na podstawie którego zostało wydane to orzeczenie, w związku z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011 r., sygn. akt P 21/09.

Na podstawie art. 540 § 2 k.p.k. wniósł o:

- wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 14 lipca 2009 r., sygn. akt II Ko 227/08,
- uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 14 lipca 2009 r., sygn. akt II Ko 227/08 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania,
- przy ponownym rozpoznaniu sprawy – zasądzenie na rzecz Z. O. zadośćuczynienia w kwocie 50000 zł,
- zwrotu kosztów postępowania wznowieniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego,
- nieobciążanie wnioskodawcy kosztami postępowania w przypadku oddalenia wniosku,
- dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań wnioskodawcy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek nie zasługuje na uwzględnienie.

Art. 540 § 2 k.p.k. stanowi, że postępowanie wznowia się na korzyść strony, jeżeli Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie, a wznowienie postępowania w takiej sytuacji może

nastąpić tylko na korzyść oskarżonego. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011 r., sygn. akt P 21/09, stanowiący postawę przedmiotowego wniosku o wznowienie postępowania, stwierdził niezgodność z Konstytucją Rzeczypospolitej art. 8 ust. 1a oraz 1d ustawy lutowej, ponieważ przepisy te ograniczały osobom represjonowanym możliwość dochodzenia odszkodowań i zadośćuczynień do łącznej kwoty 25000 zł.

Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że uznanie niekonstytucyjności wymienionych w wyroku Trybunału Konstytucyjnego przepisów ustawy lutowej nie oznacza konieczności niejako automatycznego wznowienia postępowania we wszystkich sprawach, w których były one podstawą rozstrzygnięcia co do roszczeń w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia za represje związane z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Aby mogło do tego dojść, niezbędne jest wystąpienie warunków, sprecyzowanych przez Trybunał, tj. aby przy rozstrzyganiu sprawy zastosowanie znalazł art. 8 ust. 1a ustawy lutowej, żądania wniosków i poniesiona szkoda oraz krzywda przekraczały przewidziane w ustawie 25000 zł, zaś sąd nie przyznał odszkodowania lub zadośćuczynienia w oparciu o wcześniejsze jego uzyskanie na podstawie innego tytułu wymienionego w ustawie (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 marca 2011 r., P 21/09 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2018 r., VII KO 1/18).

W niniejszym postępowaniu, którego wznowienia domaga się pełnomocnik wnioskodawcy, Sąd Okręgowy w Suwałkach, zasądzając od Skarbu Państwa na rzecz Z. O. kwotę 5000 zł zadośćuczynienia, stosował art. 8 ust. 1 ustawy lutowej, a więc inny przepis niż ten, którego niekonstytucyjność stwierdził Trybunał Konstytucyjny. Art. 8 ust. 1 ustawy lutowej obowiązuje do dziś i nie ma wątpliwości co do jego zgodności z obowiązującym w Polsce prawem. Zatem nie został spełniony podstawowy warunek wznowienia postępowania na podstawie art. 540 § 2 k.p.k. w sprawie Z. O..

Nie zachodzą także inne przesłanki wznowienia przedmiotowego postępowania, o których mowa wyżej. Sąd Okręgowy w Suwałkach ustalił, że Z. O. w okresie internacji nie poniósł szkody w sensie materialnym, zaś przyznana mu kwota zadośćuczynienia, zdaniem tego Sądu, jest adekwatna do poniesionej przez niego krzywdy, rozmiaru cierpień oraz niedogodności fizycznych i psychicznych –

biorąc pod uwagę długość okresu przebywania w ośrodku internowania i panujące tam warunki. Ustalając wysokość zadośćuczynienia, Sąd odwołał się wprawdzie do treści obowiązującego w chwili orzekania art. 8 ust. 1a ustawy lutowej, ale nie jako podstawy orzekania, lecz układu odniesienia, wskazującego górną granicę przewidzianych przez ustawodawcę kwot zadośćuczynienia lub odszkodowania. Wskazał przy tym wprost, że jego zdaniem, odpowiednią kwotą rekompensacyjną względem Z. O. jest kwota 5000 zł, a więc suma pięciokrotnie niższa od limitu 25000 zł, przewidzianego w uznanym później za niekonstytucyjny przepisie.

Tym samym należy uznać, że w sprawie niniejszej nie zachodzą przesłanki do wznowienia postępowania. Dlatego wniosek pełnomocnika wnioskodawcy podlegał oddaleniu.

O kosztach postępowania orzeczono stosownie do treści art. 639 k.p.k., nie znajdując podstaw do zwolnienia wnioskodawcy od ponoszenia kosztów postępowania wznowieniowego.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[as]